

Marie Nováková (Praha)

LUMÍR KLIMEŠ (4. 9. 1924 – 2. 10. 2010)

Zpráva o úmrtí prof. dr. Lumíra Klimeše byla – alespoň pro mne – nečekaná, vždyť ještě před několika měsíci jsem od něho dostala lístek, jímž děkoval za zaslouženou bibliografii, projevil nad ní radost (tak tomu bylo vždy – velmi si bibliografie cenil) a přidal špetku humoru, též jako vždycky. Tyto Lumírovy lístky, byť nebyly časté, mi budou velice chybět.

Plzeňský rodák, se svým rodným městem do smrti pevně spjatý (až na dětská léta prožitá na železniční stanici v Krásném Dvoře u Podbořan, kde byl jeho otec přednostou stanice, na léta na pražské fakultě 1945–1948, čas dvouleté vojenské služby a taktéž dvouleté působení v roli učitele češtiny v přípravném kurzu pro řecké emigranty v Běhařově do r. 1954), byl neodmyslitelnou postavou plzeňské pedagogické fakulty. Učil na ní od roku 1954 až téměř do své smrti. A kolik on se svým neméně známým a výborným kolegou doc. dr. Jaromírem Spalem vychovali češtinářů, to snad ví jen kronika plzeňské fakulty.

Profesor Lumír Klimeš patřil k první poválečné generaci bohemistů vyšších z filozofické fakulty Karlovy univerzity, kde ho v době jeho studií ovlivnila řada vynikajících pedagogů a vědců v jedné osobě, ale mohu zodpovědně říci, že nejvíc byl ovlivněn prof. Vladimírem Šmilauerem, který pro Klimeše znamenal mnoho a byl pro něho autoritou. To je také patrné na Klimešově vědecké práci, jak na její důkladnosti, poctivosti a systematickosti, tak na okruhu jeho lingvistických zájmů, které se nespokojily pouze pedagogickým působením, ale měly opravdu široký záběr. Nutno říci, že L. Klimeš byl lingvistou par excellence. Jako pedagog přednášel gramatiku a tak publikoval řadu statí z této oblasti, napsal několikrát skripta pro studenty a zabýval se intenzivně i výzkumem jazykových schopností a znalostí svých posluchačů.

Při procházení soupisem jeho prací (sám si sestavil pro jubilejní sborník ke svým 80. narozeninám „Profesor Lumír Klimeš jubilující“, Plzeň, Pedagogická fakulta 2005, bibliografii, která je dovedena až do roku 2005 a má deset hustě tištěných stran) se nám vydělí vedle výše zmíněné pedagogiky, metodiky a praktické gramatiky češtiny další čtyři základní zájmové oblasti Klimešovy vědecké práce: lexikografie (zde je jeho největším přínosem celkem sedm vydání Slovníku cizích slov), historická čeština (zabýval se zejména 17. stoletím a dobou obrození a při zpracování materiálu zde uplatnil i svůj zájem a smysl pro statistické hodnocení jazykových jevů), slang (ať už v rovině teoretické anebo čistě praktické, k níž materiál sbíral ve svém nejbližším okolí; nutno připomenout, že byl iniciátorem řady plzeňských konferencí o slangu a argotu a redaktorem sborníků, které z těchto konferencí vyšly) a onomastika.

K onomastice jej – tak jako mnoho jiných svých žáků – přivedl prof. Šmilauer, takže Klimešovo jméno nacházíme u řady drobných příspěvků v proslulých

Šmilauerových „Stovkách“ už od roku 1967 (přispíval stále od Zpravodaje Místopisné komise přes Onomastický zpravodaj až do současnosti a jeho zpráviček je téměř tři sta). Svůj zájem o slang přenesl L. Klimeš do onomastiky na výzkum slangových proprií, ať už šlo o přezdívky osob nebo slangová pomístní jména. Zajímal se intenzivně o chrématonyma, zvláště o jména dopravních prostředků (letadla, vlaky, tanky...). Zvláštní zálibou L. Klimeše byla jména čs. pevnostních objektů z let 1936–1938. A s oblibou vyhledával různá kuriózní jména, jména zvláštní nebo obtížná a snažil se jim „přijít na kloub“.

Jak už jsem se zmínila, prof. Klimeš měl velkou úctu k bibliografii, k bibliografické práci vůbec. Vždy tvrdil, že je to práce nesmírně záslužná, ale žel nedoceněná. Sám se jí prakticky věnoval jen okrajově, jak při jeho širokém záběru nebylo ani jinak možné, kromě své osobní bibliografie zpracovával soupisy publikační činnosti členů katedry českého jazyka a literatury na Pedagogické fakultě v Plzni. Ale sám bibliografii při své práci hojně využíval a za každý zaslaný svazek vždy vděčně a upřímně děkoval. Mnoho času věnoval i redakční práci. Kromě redakce sborníků z konferencí o slangu a argotu redigoval také celou řadu sborníků Pedagogické fakultě v Plzni „Jazyk a literatura“. Jeho nevšední píle a schopnost reagovat na různé jazykové potřeby a problémy se projevila ve veliké řadě jazykových koutků, které týden co týden od roku 1979 do poloviny devadesátých let publikoval v plzeňské Pravdě, po r. 1989 přejmenované na Nová Pravda. Řadu let také vedl plzeňskou pobočku Jazykovědného sdružení, organizoval přednášky a setkání.

V posledních – už penzijních – letech se začal intenzivně zabývat církevní češtinou, a to zejména překlady církevních textů do češtiny.

Nelze v této vzpomínce opomenout i Klimešovu lidskou stránku. Poznala jsem ho za svého působení na plzeňské Pedagogické fakultě jako výborného, přátelského kolegu, ochotného vždy pomoci, když nastaly problémy, a vždy plného humoru. Jak mu oči zasvítily, když padlo humorné rčení, humorný výrok anebo někdo přišel s dobrým vtípem. Jako lingvista pomáhal naprosto nezištně a obětavě. Když jsem se při plném zatížení své práce jako vedoucí obrovské fakultní knihovny s velkým provozem připravovala na doktorát, nezištně nabídl pomoc, doporučil literaturu a to, co jsem po nocích nastudovala, průběžně prověřoval „zkouškou“, na kterou si mě zval domů. A tam jsem měla to štěstí poznat nejen jeho po všech stránkách skvělou a milou paní, jeho tehdy malého synka Tomáše, ale také L. Klimeše v domácím prostředí. On byl vynikající táta, milující manžel a Klimešových rodinné prostředí bylo prostě skvělé. Za celá dlouhá léta hezkého přátelství tak alespoň takto L. Klimešovi děkuji. In memoria aeterna erit justus. Requiescat in pace!